

1/2010 (III.26)

ADÓELLENŐRÖK FEGYVERBEN

VPOP és a környezetvédelmi termékdíj

Magyarországon az egyik fontos, de legvitatottabb „adó” a környezetvédelmi termékdíj. Ezzel a kötelezettséggel több magyar vállalkozás nem akar foglalkozni, vagy legalább is kevésbé tartják elfogadhatónak, mert túl bonyolultnak érzik az ügymenetet, az ésszerűtlen adminisztrációt és aggodalmasnak tartják az ellenőrzést végző szervezet hozzáállását.

Hazánkban számos, adóhatóságok által szedett adó, járulék és díj létezik, mint például személyi jövedelemadó, társasági adó, vagyoadó, helyi iparüzési adó, nyugdíjbiztosítási járulék, egészségbiztosítási és munkaerőpiaci járulék. A végtelenségig lehetne sorolni ezeket. A legtöbb ilyen jellegű kötelezettséget az Adó és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal (APEH) valamint a Vám és Pénzügyőrség (VPOP) szedi be és ellenőrzi annak helyességét. Az ellenőrzés fő célja az lenne, hogy segítsék az adóalanyokat a törvény betartásában. Tény, hogy a magyar vállalkozók egy része illegálisan próbál adót elkerülni. Ennek oka lehet a magas adóterhelés, de lehet akár szándékos adócsalás is. Ennek feltárása valóban az adóellenőrzés feladata. Számos nyugati országot megvizsgálva, azt tapasztaljuk, hogy ha az adóellenőr hibát, hiányosságot vagy törvénytörtő magatartást észlel, akkor nem azzal kezdi az ellenőrzést, hogy „ebből büntetés lesz”, hanem felszólítják az adóalanyt, hogy a feltárt hiányosságot, hibát egy megadott határidőig pótolja. Ha az adóhatóság kérését nem teljesíti a vállalkozó, akkor jön a büntetés. A magyar adóhatóságok azonban fordítva ülnek a lovon: először büntetnek és ennek hatására próbálják a vállalkozásokat rábírní a törvény betartására. Sokan hányják ezt az adóhatóságok szemére. Az adóhatóság szerint a büntetés célja alapvetően az, hogy a törvénytörtőket eltántorítsák a törvények újbóli megszegésétől. Sokakat persze ez sem rettent vissza, ezért joggal merül fel a kérdés, hogy helyes-e az adóhatóságok büntetéshez való hozzáállása.

A cikk fő témájához visszatérve elmondható, hogy a már említett termékdíjat elvileg azért szedi a Magyar Állam, hogy a hulladékként már igencsak környezetkárosító eszközök (csomagolóanyagok, mobiltelefonok, akkumulátorok, stb.) forgalmát visszaszorítsák, a hulladék környezetre gyakorolt hatását csökkentsék. Ezzel a környezettudatos emberek teljes mértékben egyetértenek: az eszme szép, azonban a környezetvédelmi termékdíj bevételeinek gyakorlata illetve ellenőrzése már számos kérdést vet fel.

Ahhoz, hogy valaki környezetvédelmi termékdíjat vallhasson be, a VPOP tájékoztatója szerint (http://www.vam.hu/ado/Tajekoztato_a_kvtd_kapcsolatos_egyes_feladatokrol.pdf) szükség van egy VPID és egy GLN számra is. Vállalkozások vezetőinek elmondása szerint teljesen felesleges újabb és újabb, adott vállalkozást azonosító kódok kiadására. Természeténél fogva egy vállalkozás eleve rendelkezik egy adószámmal, egy cégjegyzék számmal és egy statisztikai számjellel, amelyekről elmondható, hogy teljes mértékben azonosítják a céget. Miért van tehát szükség ezekre az újabb azonosító számokra? Nyilván elengedhetetlenül szükség van ezekre a számokra, mert különben nem lenne lehetséges azonosítani például adószám alapján a vállalkozást a környezetvédelmi termékdíj bevétele során. A Magyar Államnak fizetendő környezetvédelmi termékdíjhoz elengedhetetlenül szükséges a nemzetközi kötelező azonosító szám (GLN), hiszen a legtöbb kisvállalkozás értelemszerűen külföldről hoz be környezetvédelmi termékdíjköteles árukat. Persze, ha félretesszük a szarkazmust, akkor beláthatjuk, hogy vannak olyan cégek, akik tényleg külföldről hozzák be az említett árukat. De akkor miért nem lehet csak ezeknek a vállalkozásoknak kötelezően előírni a GLN szám használatát? Ráadásul miért nem ingyenes a GLN szám kiváltása? Vállalkozások vezetői elfogadhatatlannak tartják, hogy regisztrációs díj ellenében lehessen csupán adót bevételezni. Érdekes módon ahhoz, hogy az APEH felé benyújtandó bevételeket beküldhesse egy arra jogosult magánszemély, ingyenesen regisztrálhat az ügyfélkapun, továbbá a cég képviselője (ügyvezetője) által hitelesített meghatalmazást az APEH ingyenesen regisztrálhatja. Érdekes, hogy a környezetvédelmi termékdíj bevételeéhez fizetni kell.

További érdekesség: mikor lehet látni egy APEH-es adóellenőrt fegyverrel az oldalán? Egyenlőre nem lehet ilyet látni. A környezetvédelmi termékadj ellenőrzése azonban teljesen más. A környezetvédelmi termékadj ellenőrzését A VPOP látja el. A VPOP fegyveres testület, hasonlóan a rendőrséghez, ezért elvitathatatlan joguk van a fegyverviseléshez. Ezzel minden rendben van, hiszen a határaink védelme, a határon áthozott illegális áruk elleni küzdelem, a jövedéki termékek kereskedelmének ellenőrzése a fő feladatuk. Azonban az már vitatott, hogy ez a fegyveres testület egy olyan „adónemmel” kapcsolatban, mint a környezetvédelmi termékadj, amelynek ellenőrzését, akár az APEH is végezhetné, miért kapott ilyen jogot és feladatot. Nem életszerű, hogy egy egyszemélyes nagyon kis vállalkozást, mint például egy fehérnemű boltot, ahol a napi forgalom az 50 000 Ft értéket sem haladja meg és a fehérneműk termékadjköteles csomagolásban vannak, két felfegyverzett ellenőr kell vizsgáljon, rárontva a boltvezetőre, hogy „hol van a csomagolásokról a nyilvántartás?”. Ez persze egy sarkallatos, nem valós példa volt, de érezhető belőle, hogy nevetséges a fegyveres adóellenőr jelenség. Nyilván nem attól tartanak, hogy egy átlagos boltvezető fegyvert ragad és zavarodottságában azt mondja, hogy „nem adom a termékadj nyilvántartásomat”. Sokkal életszerűbb lenne, ha az APEH vizsgálhatná a környezetvédelmi termékadjat, vagy legalább is olyan adóellenőr, aki nem hord magával fegyvert, mint hivatali felszerelést. A vállalkozók is szívesebben fogadnának olyan revizort, aki – az említett példánál maradva – ha a vásárló térbe belép, nem rémiszti el a bolt vásárlóit, akik joggal hihetnék, hogy a bolt komolyabb törvénysértést követett el.

A VPOP az ellenőrzés kapcsán alapvetően törvényesen jár el, bár aggályos, hogy egy ilyen kis adónem ellenőrzése esetén is szükségszerűnek tartják a fegyveres felállást az adózókkal szemben és a több tízezer forintos büntetési tételek kiszabását. A VPOP-t ráadásul Szabó Máté ombudsman is elmarasztalta már egy más ügyben, hogy nem alkalmazza a méltányossági intézményt megfelelően. Ennek hatását várják a vállalkozók, hogy ne sérüljön a tisztességes eljáráshoz való joguk a környezetvédelmi termékadj ellenőrzésében sem.

Fehér Kálmán Gábor
közgazdász